

Innst. 218 S

(2010–2011)

Innstilling til Stortinget fra helse- og omsorgskomiteen

Dokument 8:55 S (2010–2011)

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Sylvi Graham, Sonja Irene Sjøli, Kjell Ingolf Ropstad og Borghild Tenden om praksis ved tildeling av pleiepenger

Til Stortinget

Sammendrag

Det fremmes i dokumentet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Nav Forvaltning følger fortolkning av 2003 folketrygdloven § 9-10, hvor pleiepenger kan gis til foreldre i forbindelse med intensiv behandling og rehabilitering av barnet.»

Som bakgrunn for forslaget viser forslagsstillerne til at ordningen med pleiepenger i folketrygden er etablert for at mennesker skal sikres inntekt i perioder med inntektsbortfall når foreldre må ta ansvar for oppretning og rehabilitering for syke barn.

Det vises til at det i 2003 etter politisk beslutning ble bestemt at mennesker med behov for intensiv trening og habilitering skulle få et tilbud om dette i spesialisthelsetjenesten, med mulig støtte etter folketrygdloven § 5-22. Dette utløste også en rettighet til pleiepenger etter folketrygdloven § 9-10.

Det påpekes at foreldre som i dag får rett til pleiepenger for å delta i og legge til rette for intensiv trening og habilitering, nå får beskjed om at retten til pleiepenger opphører fordi Nav Forvaltning har gjort en ny fortolkning av pleiepengeordningen og varighetsprinsippet gjennom §§ 9-10 og 9-11. Det fram-

holdes at denne nytolkningen skjer uten at det har vært noen politisk behandling av saken.

Det er forslagsstillerens mening at Navs nye praksis bryter med det som har vært intensjonen for bistand til familier, samt med beslutninger som har bred politisk støtte. De mener det er et sterkt behov for klargjøring av rettigheter og for at regjeringen påser at Nav følger den fortolkning som tidligere er lagt til grunn gjennom praksis fra 2003.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Tore Hagebakken, Are Helseth, Tove Karoline Knutsen, Sonja Mandt og Wenche Olsen, fra Fremskrittspartiet, Jon Jæger Gåsvatn, Kari Kjønås Kjos og Per Arne Olsen, fra Høyre, lederen Bent Høie, Sonja Irene Sjøli og Erna Solberg, fra Sosialistisk Venstreparti, Geir-Ketil Hansen, fra Senterpartiet, Kjersti Toppe, og fra Kristelig Folkeparti, Laila Dåvøy, viser til viktigheten av at familier med funksjonshemmede barn opplever et helhetlig hjelpetilbud, hvor det offentlige samarbeider med tanke på å finne den beste løsningen, ikke bare for barnet, men også for familien i sin helhet. Det er vanskelig å forstå at det kan gjøres praksisendringer internt i Nav som har alvorlige konsekvenser for brukernes rettigheter og livssituasjon uten at det politisk ligger vedtak til grunn som viser at praksisendring har vært ønsket.

Komiteen viser til at flere representanter gjennom de siste årene har stilt spørsmål rundt praktiseringen av ordningen med pleiepenger og den tilsynelatende varierende håndhevelse av den. Det kan der-

for se ut som om behovet for en avklaring og presisering av lovverket nå er påkrevet. Komiteen har merket seg at svarene som er gitt av forskjellige statsråder de siste årene, ikke har gitt den nødvendige avklaring.

Komiteen viser til Dokument nr. 15:1792 (2009–2010) hvor spørsmålsstiller spør om hvem som har det avgjørende ordet når det gjelder om sykdom eller skade er varig eller ikke. I dette tilfellet har både primær- og spesialisthelsetjenesten fastslått at skaden ikke er varig, mens Nav på sin side har avslått søknad, fordi Nav mener at skaden er varig. Komiteen stiller seg noe undrende til en slik praksis, hvor helsepersonell som kjenner barnet, og som jobber på to forskjellige nivåer av helsetjenesten, overhodet ikke blir tatt hensyn til. Samtidig viser flere Dokument nr. 15 at spørsmålet om opptrening er av en slik nødvendighet og gir slik fremgang som Nav legger til grunn, ofte er i strid med foreldrenes egen tro på og erfaring med behandlingen.

Komiteen viser til at det både tverrpolitisk og i samfunnet generelt er et ønske om et samfunn hvor alle skal gis mulighet til et godt liv, og at man ikke ønsker seg et sorteringssamfunn hvor alle mennesker er uten skade eller lyte. Det er derfor svært viktig at samfunnet også støtter opp om dem som trenger ekstra hjelp, støtte, bistand og tjenester og at dette gis på rettfærdige vilkår og etter et regelverk som virker forståelig og rimelig.

Komiteen flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til statsråd Bjurstrøms redegjørelse i saken, jf. vedlagt brev av 1. februar 2011. I likhet med regjeringen ønsker flertallet å avvente utredning som kommer fra det offentlige utvalget nedsatt 25. juni 2010 for å utrede offentlige ytelser til pårørende som yter omsorg som erstatter kommunale tjenester. På dette grunnlag foreslår flertallet at representantforslaget ikke vedtas.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti viser til Innst. 212 S (2009–2010), Samhandlingsreformen, der et samlet storting har sluttet seg til målet om å sikre et bedre og mer sammenhengende tilbud av velferdstjenester. Det er i den sammenheng avgjørende at det også er samhandling mellom Nav og helsetjenesten, slik at familier med funksjonshemmede barn og andre får et mer sammenhengende tilbud.

Disse medlemmer påpeker at en rekke foreldre har etablert et opptreningsopplegg for funksjonshemmede barn i samarbeid med helsetjenesten.

En forutsetning for å gjennomføre dette er for mange familier at foreldrene mottar pleiepenger.

Disse medlemmer viser til at Nav ved ikke lenger å tildele pleiepenger til foreldre som driver intensiv trening og habilitering av barn, har foretatt en praksisendring som bryter med tidligere forutsetninger, og alvorlig forringer vilkårene for å drive denne type trening. Disse medlemmer er særlig opptatt av hvordan denne endringen i praksis rammer de familiene som har basert seg på og tilpasset seg mottak av disse ytelsene. En konsekvens av omleggingen er for mange familier at det etablerte treningsopplegget må opphøre fordi foreldre må være i fullt arbeid for å forsørge familien. Dette fører til et dårligere tilbud til barna og i mange tilfeller behov for mer kostnadskrevende tilbud fra kommunen.

Slik disse medlemmer ser det, er det viktig å sikre en forutsigbarhet i tildelingen av ytelser fra det offentlige, en forutsigbarhet som etter disse medlemmers syn ikke er forenlig med en praksisendring uten noen klare politiske omprioriteringer.

Disse medlemmer viser til brev av 1. februar 2011 til helse- og omsorgskomiteen fra arbeidsminister Hanne Inger Bjurstrøm der det heter:

«Jeg forstår at dette kan oppleves som vanskelig for de familiene som har innrettet seg etter tidligere vedtak om innvilgelse av pleiepenger, selv om de ikke hadde krav på ytelsen.»

Slik disse medlemmer ser det, har det vært et klart politisk ønske som ble fulgt opp i praksisen med å tildele pleiepenger til de familiene dette gjelder, hvilket etter disse medlemmers syn gjør det misvisende å hevde, slik statsråden gjør, at disse familiene «ikke hadde krav på ytelsen». I den sammenheng ønsker disse medlemmer også å vise til klagesak 147/03 ved Fylkestyngdekantoret i Aust-Agder.

Disse medlemmer oppfatter statsrådets vektlegging av varighetsprinsippet i vurderingen av disse familienes rett til pleiepenger som en endring av den etablerte praksis. Det har etter disse medlemmers oppfatning vært en klar intensjon at denne type intensiv trening og habilitering skal gi grunnlag for mottak av pleiepenger etter folketrygdlovens § 5-22.

Disse medlemmer mener også at den store geografiske variasjonen i hvordan regelverket praktiseres, taler for at det må sendes et klart signal om hvordan regelverket skal tolkes.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Nav Forvaltning følger fortolkning av 2003 folketrygdloven § 9-10, hvor pleiepenger kan gis til foreldre i forbin-

delse med intensiv behandling og rehabilitering av barnet.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sørge for at Nav Forvaltning følger fortolkning av 2003 folketrygdloven § 9-10, hvor pleiepenger kan gis til foreldre i forbindelse med intensiv behandling og rehabilitering av barnet.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Komiteen viser til representantforslaget og merknadene og rår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:55 S (2010–2011) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Sylvi Graham, Sonja Irene Sjøli, Kjell Ingolf Ropstad og Borghild Tenden om praksis ved tildeling av pleiepenger – vedtas ikke.

Oslo, i helse- og omsorgskomiteen, den 17. februar 2011

Bent Høie
leder

Kari Kjønås Kjos
ordfører

Vedlegg**Brev fra Arbeidsdepartementet v/statsråden til helse- og omsorgskomiteen, datert 1. februar 2011****Representantforslag - Dokument 8:55 S (2010-2011) om praksis ved tildeling av pleiepenger**

Jeg viser til brev av 18. januar 2011 til helse- og omsorgsministeren med vedlagt forslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Sylvi Graham, Sonja Irene Sjøli, Kjell Ingolf Ropstad og Borghild Tenden om praksis ved tildeling av pleiepenger. Som ansvarlig statsråd for pleiepengeordningen vil jeg besvare brevet.

I representantforslaget vises det til at foreldre som i dag får rett til pleiepenger i forbindelse med intensiv trening og habilitering nå får beskjed om at retten til pleiepenger opphører. Det anføres at det etter politisk beslutning under regjeringen Bondevik II ble bestemt at stønad etter folketrygdloven § 5-22 skulle kunne gis ved intensiv trening og habilitering, og at dette utløste en rett til pleiepenger etter folketrygdloven § 9-10 i slike tilfeller. Det hevdes at NAV Forvaltning nå har lagt seg på en annen tolking enn tidligere uten at det er gjort noen politisk endring i forhold til tidligere praksis.

Nærmere om regelverket og pleiepengerettens avgrensning

Pleiepenger er kompensasjon for tapt arbeidsinntekt for yrkesaktive i forbindelse med barns sykdom. Pleiepenger beregnes som sykepenger, dvs. 100 pst. av grunnlaget inntil 6 G. Pleiepenger etter folketrygdloven § 9-11 gis ved svært alvorlig sykdom. For å få rett til pleiepenger er det et vilkår at sykdommen ikke er varig. Dersom en sykdom anses varig, gis ikke pleiepenger, med mindre det er snakk om sykdommens startfase eller midlertidig ustabile perioder. Varigheten av rett til pleiepenger etter denne bestemmelsen er ikke avgrenset på annen måte enn kravet om at sykdommen (fortsatt) skal være svært alvorlig, men ikke varig. Pleiepenger gis også etter folketrygdloven § 9-10 ved innleggelse i helseinstitusjon eller fortsatt behov for tilsyn og pleie i etterkant av innleggelse eller poliklinisk behandling, hvor kravet til sammenheng med innleggelsen gir en avgrensning av varigheten.

I Prop. 64 L (2009-2010) er det uttalt nærmere forutsetninger om pleiepengenes funksjon. Utgangspunktet er at alle, også barn, har krav på nødvendige tjenester fra det offentlige. Foreldre har likevel en omsorgsplikt overfor barn under 18 år, og pliktens forutsetning om ivaretagelse av omsorg er understøttet i regelverket gjennom rett til permisjon og trygde-

ytelse (omsorgspenger og pleiepenger). Når omsorgsbehovet er forbigående, vil det kunne være formålstjenlig at foreldrene kan bli hjemme og pleie barnet framfor å skulle etablere offentlig omsorg på kort varsel og i begrensede perioder. Når tilstanden er varig, er forutsetningen at tjenestebehovet kan ivaretas ved tilpassede kommunale tjenester i samarbeid med foreldrene, slik at foreldrene kan delta i yrkeslivet. Pleiepenger i varige tilfeller ville innebære risiko for at foreldrene faller ut av arbeidslivet.

Aktuelle ytelser for yrkesaktive foreldre som av ulike årsaker selv ønsker å ha tilsyn og pleie av barn med varig sykdom eller funksjonsnedsettelse eller barn som ikke er svært alvorlig syke er da hjelpestønad fra folketrygden og eventuelt omsorgslønn fra kommunen.

Ved tilfeller av varig sykdom og nedsatt funksjonsevne forutsettes altså de kommunale tjenestene å ivareta nødvendig pleie- og omsorgsbehov. Det er kommunen som vurderer og fatter vedtak om omfang og typer av tjenester, og da med tanke på å få til en helhetlig og individuelt tilpasset ordning som kan fungere best mulig på lang sikt, både for den som trenger pleie og omsorg og de pårørende. I den forbindelse må kommunen vurdere om foreldrene har særlig tyngende omsorgsoppgaver og eventuelt tilby nødvendige tjenester. Omsorgslønn regnes i denne sammenheng som en tjeneste. Omsorgslønn er en kommunal ytelse som gis som betaling til private som er omsorgsytere og som utfører særlig tyngende omsorgsoppgaver som ellers skulle ha vært utført av kommunen. Det er kommunen som avgjør om omsorgslønn skal gis og nivået på omsorgslønnen.

Nærmere om Arbeids- og velferdsetatens saksbehandling

Ansvar for pleiepengesakene i Arbeids- og velferdsetaten lå tidligere på lokalt nivå, men er nå lagt til NAV Forvaltning. Jeg er kjent med at det etter en gjennomgang av saker der det er framsatt krav om fornyet periode med pleiepenger, har vist seg at det i flere tilfeller etter NAV Forvaltnings vurdering ved en feil har vært innvilget pleiepenger i tilfeller der barnets sykdom anses varig eller ikke fylte kravet til svært alvorlig sykdom. Vilåårene for rett til pleiepenger etter folketrygdloven § 9-11 har da ikke vært oppfylt.

Jeg forstår at dette kan oppleves som vanskelig for de familiene som har innrettet seg etter tidligere vedtak om innvilgelse av pleiepenger, selv om de

ikke hadde krav på ytelsen. Jeg har fått opplyst at brukerne skal ha blitt orientert om at rett til ytelse bortfaller ved utløpet av den innvilgede perioden. I tilfeller der ytelsesperioden var utløpt er det gitt ytelse i en overgangsfase. Brukerne er også orientert om ordningen med kommunal omsorgslønn.

Etter folketrygdloven § 9-10 har man rett til pleiepenger når barnet er innlagt i helseinstitusjon. I representantforslaget er det vist til at det ved innføringen av adgang til å gi stønad etter folketrygdloven § 5-22 ved intensiv trening og rehabilitering også ble forutsatt at pleiepenger da skulle gis. Jeg vil bemerke at dette ble ivare tatt gjennom Rikstrygdeverket/Arbeids- og velferdsdirektoratets retningslinjer, som eksplisitt sier at tilfeller hvor det gis stønad (etter folketrygdloven § 5-22) til opphold ved Doman-instituttet omfattes av bestemmelsen. Det er ikke foretatt noen endret praksis i anvendelsen av folketrygdloven § 9-10. Det gis fortsatt pleiepenger ved opphold ved Doman-instituttet eller tilsvarende institusjoner hvor man har fått innvilget stønad til selve oppholdet.

Jeg kan for øvrig opplyse at de regionale helseforetakene kan yte tilskudd til trening i hjemmet på ca. 250 000 kroner per år i tillegg til støtte til reise og opphold etter folketrygdloven § 5-22 ved Domaninstituttet. Støtten forutsettes benyttet til ansatt hjelp til trening i hjemmet.

Jeg understreker at hver sak vurderes individuelt. Når NAV Forvaltning på grunn av varighetskravet har avslått saker etter folketrygdloven § 9-11 der for-

eldrene tidligere har fått pleiepenger, er det etter en konkret vurdering i hver enkelt sak. Det er ikke foretatt noen generell praksisendring i strid med gjeldende politiske forutsetninger. Det framgår av Ot.prp. nr. 24 (1997-1998) at pleiepenger ”ikke ytes for å dekke inntektstap som følge av et varig pleiebehov hos barnet”. Den forutsetningen ble videreført i Ot.prp. nr. 21 (2005-2006), hvor det ble presisert at det ikke var tilstrekkelig at det skjedde en bedring for at tilstanden skulle vurderes som ikke varig, og senest i Prop. 64 L (2009-2010).

Nærmere om inntektssikring ved intensiv behandling og rehabilitering

I representantforslaget er det påpekt at familier som får tilbud om stønad fra RHF-ene/HELFO til intensiv behandling hjemme etter opplæring, ikke har økonomisk sikkerhet for å gjennomføre opptrening og rehabilitering gjennom ytelsesregimet i Arbeids- og velferdsetaten.

Regjeringen er opptatt av å sikre et godt samspill mellom offentlig og privat omsorg og oppnevnte den 25. juni 2010 et offentlig utvalg som skal vurdere ytelser til pårørende som yter omsorg som erstatter kommunale tjenester. Utvalget skal levere sin utredning innen 1. juni 2011. Regjeringen vil etter dette vurdere eventuelle behov for endringer i dagens regelverk.

